

Ekonomiutskottet

Klimatårsberättelse 2020

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Klimatårsberättelse 2020 (B 18/2020 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- miljöråd Magnus Cederlöf, miljöministeriet
- specialsakkunnig Riikka Siljander, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- industriråd Juhani Tirkkonen, arbets- och näringsministeriet
- ordförande Markku Ollikainen, Klimatpanelen
- specialforskare Kati Koponen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verkställande direktör Jouni Keronen, Climate Leadership Coalition
- projektchef Janne Peljo, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- skyddsexpert Liisa Toopakka, Finlands naturskyddsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Statens ekonomiska forskningscentral.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Det är nu andra gången som ekonomiutskottet behandlar en klimatårsberättelse som avses i klimatlagen. Berättelsen är ett led i planeringssystemet för den nationella klimatpolitiken och den följer upp genomförandet av den klimatpolitiska planen på medellång sikt (Kaisu). I bedömningen av den första klimatårsberättelsen koncentrerade sig ekonomiutskottet (EkUU 2/2019 rd – B 17/2019 rd) på att bedöma berättelsen och behovet av att se över den, särskilt med avseende den samlade klimatpolitiken och hållbar ekonomi. I det följande behandlar utskottet berättelsen framför allt mot bakgrund av de utvecklingsförslag som det lade fram i samband med den förra berättelsen.

Utlåtande EkuU 22/2020 rd

Klimatpolitiken i ett helhetsperspektiv

Kritiken mot den första klimatårsberättelsen riktades framför allt mot att berättelsen inte gav någon samlad bild av utsläppsutvecklingen, utan koncentrerade sig på att granska den så kallade ansvarsfördelningssektorn, den icke-handlande sektorn. I den icke-handlande sektorn ingår bland annat utsläppen från trafik, jordbruk, individuell uppvärmning av byggnader och avfallshantering. Däremot beaktar berättelsen inte energiproduktion och industri inom den handlande sektorn, och inte heller markanvändningssektorn (markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk). Berättelsen gav därför inte något svar på frågor hur målet för klimatneutralitet hade nåtts eller om klimatpolitiken sammantaget räckte till i förhållande till målet om 1,5 grader. Ekonomiutskottet påpekade dessutom att berättelsen inte analyserade effekterna av styrmedel och politiska åtgärder och inte tog ställning till hur konsekventa eller optimala dessa är.

Berättelsen 2019 åtgärdar i många avseenden bristerna i den första berättelsen. Också utsläppsutvecklingen inom utsläppshandels- och markanvändningssektorn har beaktats för att skapa en bättre helhetsbild. En sådan utvidgning är motiverad även om klimatlagen för närvarande inte kräver det. De krav på innehållet i klimatårsberättelsen som ingår i lagen kan nämligen betraktas som minimikrav. Ekonomiutskottet anser det vara positivt att klimatårsberättelsen i högre grad ser klimatpolitiken i ett helhetsperspektiv och ger mycket heltäckande information om utsläppsutvecklingen inom flera sektorer och om åtgärder för att minska utsläppen. Fokus ligger dock fortfarande på att granska åtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn, alltså den icke-handlande sektorn.

Som det sägs i klimatårsberättelsen är utvecklingen av nettoutsläppen av avgörande betydelse med avseende på målet för klimatneutralitet. Med nettoutsläpp avses här de sammanlagda utsläppen från utsläppshandels- och ansvarsfördelningssektorn minskade med nettoutsläppen från markanvändningssektorn. Det finns kopplingar mellan sektorerna inom klimatpolitiken. I synnerhet digitaliseringen av samhället kommer i allt större utsträckning att leda till att utsläppen överförs från ansvarsfördelningssektorn till utsläppshandelssektorn. Denna sektorsintegration gör det nuvarande planerings- och styrsystemet för klimatpolitiken, som baserar sig på sektorspecifik granskning, likaså den anslutande rapporteringen, mer problematiskt än tidigare med avseende på helhetsbilden. När klimatlagen revideras är det viktigt att säkerställa att det klimatpolitiska planeringssystemet stöder en mer sammanhållen granskning av utsläppsutvecklingen.

Optimala och konsekventa styrmedel

Vid bedömningen av den första klimatårsberättelsen påpekade ekonomiutskottet att berättelsen behöver utvecklas i en mer strategisk riktning. I stället för att enbart rapportera om utsläppsutvecklingen bör man också ta fasta på framtida styrmedel och deras konsekvenser för samhällsekonomin, sysselsättningen och välfärden.

Den andra klimatårsberättelsen ger en mer heltäckande bild av de klimatpolitiska åtgärder som vidtagits och de som kommer att vidtas och av hur adekvata de planerade åtgärderna är. Därutöver bör man också i fortsättningen titta på kostnaderna för utsläppsminskningståtgärderna och andra ekonomiska konsekvenser. Det är fråga om att se vilka effekter åtgärderna har för välfärden. Även om det är svårt att göra en sådan bedömning är det nödvändigt att göra det för att finna

Utlåtande EkuU 22/2020 rd

de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Detta stöder också ett av syftena med berättelsen, nämligen att förmedla klimatinformation som betjänar medborgarna, och ger bättre möjligheter att bedöma hur godtagbara och socialt rättvisa de klimatpolitiska åtgärderna är. I kommunikativt hänseende är det motiverat att i berättelsen också inkludera ett åskådligt sammandrag som beskriver klimatåtgärdernas effektivitet. Berättelsen bör på det hela taget vara ett verktyg som ger en tydlig ram för bedömning av hur konsekventa klimatåtgärderna är.

Finland, EU och internationell klimatpolitik

I klimatårsberättelsen i den form den har nu redogörs det för hur utsläppen har utvecklats *nationellt* och dels för hur målen för utsläppsminskning uppnåtts, dels för vilka ytterligare åtgärder som krävs för att uppnå målen. Rapporten täcker mycket väl in läget och utvecklingsbehovet vad beträffar de regionala utsläppssänkningarna.

De nationella klimatåtgärderna och utvärderingen av deras effektivitet och funktion samt behovet av framtida åtgärder måste också ses i samband med klimatpolitiken i EU och internationellt. Finland kan påverka utsläppsutvecklingen, men också ambitionsnivån och konsekvensen visavi åtgärderna på EU-nivå, exempelvis genom att medverka till en översyn av EU:s system för utsläppshandel, backa upp EU:s energipolitiska riktlinjer eller genom att stödja koldioxidbudgeteringen.

Med avseende på såväl medborgarna som det politiska beslutsfattandet är det viktigt att berättelsen möjliggör en utvärdering av Finlands totala climateffekter. Den bör utöver våra regionala utsläpp inom olika sektorer också beakta det koldioxidavtryck som vår konsumtion och våra varuköp orsakar utanför Finland, likaså Finlands och finländska företags positiva koldioxidavtryck och efterfrågan på nya klimatlösningar på världsmarknaden. Det medverkar till att styra investeringar och finansieringar mer i riktning mot grön tillväxt, särskilt med beaktande av målen för EU:s program för gröna given (Green Deal) och återhämtningsfonden. Klimatårsberättelsen lyfter fram utmaningarna med klimatneutralitetsmålet och behovet av nya insatser. Utöver det vill ekonomiutskottet understryka investeringsperspektivet, möjligheterna att kommersialisera nödvändiga lösningar och inte minst påminna om export- och sysselsättningspotentialen i cirkulär ekonomi.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 22/2020 rd

Helsingfors 3.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juhana Vartiainen saml
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Joakim Strand sv
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väätäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Kai Mykkänen saml
ersättare Heikki Vestman saml.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.